

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke: Buskerud

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Nore

Emne: logtidsmat ved familiefester

Bygdelag: Midtbygda

Oppskr. av: O. G. Rue

Gard:

(adresse): Kravik

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Overise Kverigard f. 7. mai 1897. Ambjörg Gjestemoen f. 24/1909
 Knut Nore f. 29-3-1872.

SVAR

1. Det er ~~en~~ gammel skikk som blir holdt ved-
 like den dag i dag, dette a. komme med
 mat til barselskoner.

2. De kommer både enkelthvis og i følge.
 Det kan komme mange på dagen.
 Det er naboer, venner og skyldfolk. Skyld-
 folk kommer ofte om de bor nok så langt
 borte.

3. Enkelte kan avtale å gå i følge og
 da råker det at de kan avtale hva
 de skal ha med seg.

4. Det har ikke vært noen regel for når
 de kunne begynne med besøkene. For i
 tida skulle de helst komme for kona
 sto opp av senga. Nå er det ofte at de
 kommer ei god stund etter at kona
 har stått opp.

5. Det har ikke, så vidt vites, vært skikk
 å komme mer enn 1 gang.

6. For i Lida var det skikk å komme med fløtegraut og fløte. Fullet hadde de med på ei flaske. Enkelle hadde med òl til grauten. Når de kom inn, tok de grauten og ei skei bort til kona så hun skulle smake på grauten. Så hendte det at de tok graut i ei felle og gav barnet så det kunne sugge på det. Fløtet slo de over grauten når de kom fram.

7. De gikk bare i gang.

8. Det gamle var å komme med grauten i rosemåls eller ulskårne spann. Linaer gikk der over til steintøyfot med lokk. Dette var de i sendingssorg, og så hadde de et brodera klude over.

9. For ble det sagt barselsgraut, nå blir det sagt barselssending, og de går på barselsvisit.

10. Det var helst kona selv som gikk.

11. Det har ikke vært skikken at mannen skulle være med.

12. De som kom med sending, skulle ha traklering. Enkelle fikk kaffi og kaker, andre fikk middagseller av maten de kom med. Det var som det hørde. Det var ikke noen fast skikk med dette: Det var ingen forskjell om den nyfødte var gutt eller jente.

2.

13. Har ikke hørt annet navn enn barsels-
viset.

14. Det kan være at dersom kona hadde
lite om hjelp, at hun bad konene til seg
når hun kom opp igjen. Nå er det ofte
brukt. Det blir brukt navnet barsel.

15. Trov ikke det har vært noen forskjell
på giftige og ugiftige mødre.

16. For ca 40 år siden var det nok bare graut. For
ca 30 år siden begynte skikken å skifte
smått om senn og mange gikk over til
å komme med blautkake, kringle og andre
gaver.

17. For i lida var det ikke vanlig å ha med
gaver for barnet.

18. Nå er det vanlig å ha med gaver
til barnet. Det kan være kjøletøy, ferdig
baby utstyr, barneskeer eller penger.
Denne skikken har vært i bruk ei god
stund nå.

19. Nei, det var ikke skikken for i lida å
ha noen festlig samkomme.

20.

Har ikke kjennskap til noe slikt.

21. Så vidt vi ser har det ikke vært slike send-
inger her.

22. Kan således ikke svare på dette.

23. Nå er det vanlig at i hvertfall fadderne er med til himen, dersom det passer, men det er ikke noen fest.

24

- B -

Fødselsdagen blei aldri, så vidt jeg har hørt, ~~blå~~ feiret for i tida hverken for barn eller voksne.

25. Nå i tida holdes fødselsdag for de voksne når de fyller 50 - 60 eller 70 år o.s.v. Noen få kan feire hver fødselsdag, men det er også noen som ikke feirer noen fødselsdag.

26. Det er skyldfolk, granner og nære venner som blir bedt, men det kommer ofte flere enn de som er budne, for å ønske til lykke med dagen.

27. Det er ingen fast skikk, dette å gi gaver. Enkelt kommer med blomster, blokkaker eller andre gaver, men det er også de som ikke kommer med gaver.

28. Nei, det var ingen spesielt utt til fødselsdagen.

29. Nå, skal det gjerne være blokkaker, kringler eller andre kaker. Barna skal enkelte steder ha kaker med lys på. Barna skal helst ha sjokolade.

- 3 -

30. I de eldste tider man kan huske, eller hørt tale om, kunne det være litt mere høytidelig den dagen. Det kunne være bedre mat, men det var aldri fest.

31. Det er nå mange som holder konfirmasjonselskap. På bygda begynte det rundt 1940. Opp ved Nøyanlegget kan de vel ha begynt med det før, særlig blant innflytterne.

32. Venner, skyldfolk og naboer blir bedt. Både prest og lærer blir også bedt.

33. Nei, gjestene kommer ikke med sendinger hverken før eller nå.

34. Det er vanlig å gi gaver, og mange gir gaver om de ikke er budne.

35. En har ikke bestemte retter eller kaker.

"

D. Bryllup.

36. Nei, kan ikke huske å ha ^{hørt} omtalt at har ^{det} blitt holdt forlovelsesgjestebud her i bygda.

37. Forlovelsen har vel gått nok så stille for seg, både før i tida og no.

38. Kvint Nøe, f. 29-3-72 forteller han var i et stort bryllup da han var en 8 år gammel. I den tid varde bryllup fra 3 til 8 dager. De nærste av skyldfolka var hele veka. De spiste ostekost, sier han. De som hadde lang vei, kom kvelden før bryllupet. Når folk kom til bryllupsgarden, fikk de skjink og

"bitki" (små kaker) Det neste var dugurd.
 Det var risengrynsgraut, lefse, dram og öl.
 Middag var etter de kom tilbake fra kirken.
 Det var fløtegraut. Kjøkemesteren lura seg
 utom vegg og skaut. Det var öl og dram.
 Ellers var det lefsekling. Langs eller veien
 til kirken skaut de ustanselig etter som
 brunefølget dro forbi. Kjøkemesteren var
 alltid på ferde eller middagen med öl
 og dram. Öl hadde de i en stor bolle.
 Dram skjenkte de i glass, men de brukte
 samme glasset så de slapp å dra på
 alle disse glassene. Utpå natta fikk de
 kveldsmat. Det var kling, lungenos (kalve-
 kjøtt) fisk, brød og smør og flere slags på-
 legg. Klingen var bakt av hvelmyr og så
 mye smør og fløte som mulig. Det er en
 viss grense dersom en skal få baka
 og stekt. Den mælk vare mör denne
 klingen, skulle en kunne bruke den.
 b. Kan ikke huske om det var noen fast
 rekkefølge for rettene.
 c. Tror ikke det var noen taller som ikke
 måtte serveres.
 d. Tror nesten de brukte stult til andre
 dagen. Mat og måltider var ellers de
 samme. Folk begynte så smått å
 snakke om å reise heim, men ingen
 får lov til å reise. Det var segna som
 fornærmelse å reise så tidlig.

De som hadde lang vei, fikk hus
 rundt på gardene. De eldste fikk rom i
 bryllupsgarden. Om morgenen skulle
 alle gjestene ha kaffi, kaker og dram
 på singa. Det var et svært arbeid å

Jara rundt til alle. Det kunne være langt å gå til de som lå borte nabogårdene.

Det var også sbrur å få alle til bords. Mange gjønte seg bort så kjøkmesterens snalle lite eller dem og misten dra dem til bords. Brudeparet satt i enden av bordet høget. De gjveste eller mest skyldte skulle sette nærmest. De skulle sette eller "rang".

39. De som bodde nærmest kom med fløte, melk og smør, og de kom med dette kvelden før eller tidlig om morgenen. De andre kom med kling. De kom med 10-12 kast. Et kast var 4 klinger. De kom med lefsene i sendingskorg. De la et stort broderklode i korga, brekket kledet over lefsene og la falletmenn og goro oppå dette.

40. Smøret slo i rosemala staupe på bordet. Det var 3 fjoller på disse staupe. De hadde ulskarne stempler som de merkte smøret med. Sendings spanna som de brukte til å bære barselgraut i, så noendunde like me som smørstaupe. Den eneste forskjellen var at de hadde øyror og handtak. Fløte sending kom i slike spanna.

41. Har ikke hørt at bemannen samlet inn kjøtt. Dersom de ikke hadde slakt selv, så kjøpte de og slakta.

42. Har ikke hørt annet navn enn sending.

43. Har ikke hørt noen regel for dette.

44. Kan ikke se å ha hørt noe om dette.

45. Det bli aldri sendt noe av sendingen tilbake. Var det noe tilovers på bli det gitt til slike som kring det.

46. Kjenner ikke til det.

47. Det råkar enda at når bryllupet blir holdt i heimen, kommer skyldfolk og venner sammen også andre dager.

48. Det blir mer og mer av dette at de holder bryllup på hoteil.

49. Det hender at forlovede reiser til byen for å la seg vie uten å holde bryllupsdag.

50. Det blir da lite med bryllups-gaver.

51. Nei, det er helst bare ved runde talb.

52. Gravøl.

Belaget og skyldfolk bli buden til begravelse. Bemann var rindt og bad.

53. Gravølet varle også fra 3 til 8 dager. Maten var den samme som ved brylluper. Somme steder hadde de slik 2. dagen, kanskje 1 dagen. Folk sier ikke likt her. Enkelte brukte lutefisk. Når de hadde lang vei til kirke, hadde de mat med seg. Det var kling og öl. Flere mener at 2. dag var ^{det} fløtegraut til dugurd.

54. Håltider var de samme som ved brylluper.

De spiste ved langbord.

55. Kjenner ikke til at det var noen sort mat som ikke burde nytes ved begravelser.

56. Nei, det var ikke noe særskilt navn på hovedmaltidet.

57. Det ble så å si alltid holdt i hjemmet.

58. Det var samme skikken med sendinger ved begravelser som ved brylluper. De som var sikre på å bli budne, bakte kring. De som tvilte, hadde ut følere og fikk guld på det i god tid så de kunne ordne seg med sending.

59. De ble ordnet på samme måte som bryllupssendingen.

60. Kjenner ikke noe til det. Var vel helst som ved bryllupsendingene.

61. De skulle i hvertfall få skjenk, og be-
mannen ordne med det, og tok imot
sendinga.

62. Kjenner ikke til at det var noen forskjell.

63. Kan ikke si noe om overgangen. Det
hender ofte enda at skyldfolk og vinner kommer
igjen 2. dagen.

63. Det ble brukt maltøl likevel likes til
1940 eller ved de tider. Nå blir det brukt

10.
sukkerøl og anna heimelaga öl og tildels
kjøpeøl. Det er ingen fast regel.

64. Det er skikk å komme med blautkake
og kringle til begravelsene no.

65. Be mannen tar imot folka. De får öl eller
vin og kaker. De får mat: kling, kaffi
smør og brød og mange slags pålegg. Eller
folka kommer heim fra kirken, får de middag
Det er suppe, stiek, dessert. Senere kaffi og
kaker. Det er oftast så folk går heim
da. Det kan hende at de får kveldsmat
ut på malla. De fleste har ordna seg slik.

66. Det blir sjelden eller aldri brukt ~~nytt~~
alkohol no.

67. Det hender at de har begravelse mid-
dag på hotell, men det er helst dersom
den avdøde bodde svart avsides eller
utenbygds.

68. Det blir ikke brukt her å be skriftlig.
Det er bare til utenbygds.

69. Det kan vel ikke være mere enn 20 år
siden at de begynte å overtale dødsfall i
avvisene.

70. Nye fester.

Det har ikke, så vidt vites, dannet
seg noen tradisjon om hva en skulle
ha til mat den 18. mai

71. Ja, folk har begynt å feire morsdagen.
Det har vel begynt for en 15 år siden,

72. Det er enkelte som feirer farsdagen.

73. Nei, det er ikke bestemte retter eller
kaker.

74. Kjenner ikke til dette.

75. Mor og farsdagen ble vel kjent gjennom
aviser og tidsskrifter.